

УДК 378.011.3-051:364-787.522(045)

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-13\(25\)-08](https://doi.org/10.33296/2707-0255-13(25)-08)

Єрмоєнко Ольга, д.пед.н., доцент,
доцент кафедри педагогіки,
психології, початкової освіти та
освітнього менеджменту
Комунального закладу Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
ORCID: 0000-0001-8339-3812

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЛУЗІ ДО ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА АДАПТИВНИХ ЗАСАДАХ

Анотація. Статтю присвячено актуальному питанню підвищення якості підготовки фахівців педагогічної галузі, що зумовлено потребою в професіоналах, здатних здійснювати експертну діяльність у закладах освіти різних рівнів. Проаналізовано публікації останніх років та визначено, що підготовка фахівців педагогічної галузі до експертної діяльності в деяких зарубіжних країнах та в Україні здійснюється не системно, короткочасно, на кшталт семінарів, вступних інструктажів, тренінгів, конференцій, творчих навчальних лабораторій або в межах магістерських програм та післядипломної підготовки. З'ясовано, що сучасні науковці пов'язують експертну діяльність із консультативною діяльністю, освітньою аналітикою, проєктною діяльністю, контролем в освіті тощо.

Розглянуто проведення експертизи управління освітнім процесом у закладі освіти як складову експертної діяльності. Охарактеризовано гнучку діяльність експерта та її основоположні засади. Досліджено поняття «експертиза» як компонента аналітико-синтетичної діяльності, що в освіті набуває більш адаптивного характеру. Представлено технологію педагогічної експертизи та її складові; об'єкти педагогічної експертизи; процедуру експертного оцінювання, яка має підготовчий, технологічний та заключний етапи, розкрито їхню сутність; подано алгоритм проведення дослідження з використанням методу експертної оцінки. Розглянуто зміст поняття «експерт». Акцентовано увагу на тому, що експерт у галузі освіти є особою незалежною та сторонньою щодо конкретної установи й що він здійснює широкий неупереджений аналіз фактів, явищ, подій. Експертом може бути фахівець із досвідом експертно-консультативної діяльності, оскільки він повинен професійно проводити бесіди з керівником, членами адміністрації, педагогами, практичним психологом, учнями, батьками тощо.

У статті розкрито напрями підготовки майбутніх фахівців педагогічної галузі до експертної діяльності на адаптивних засадах, окреслено основний

інструментарій здійснення експертної діяльності в закладах освіти різних рівнів.

Ключові слова: підготовка, експертна діяльність, експерт, експертиза, технологія, експертне оцінювання.

Вступ. Система освіти постійно оновлюється, безперервно розвивається та змінюється, тому виникає необхідність постійного супроводу діяльності педагогічних явищ, що базується на інформаційно-експертних підходах. Успішне функціонування закладу освіти супроводжується проведенням експертизи внутрішньої системи якості освіти задля отримання інформації, аналізу даних, виявлення, усунення та корекції недоліків функціонування освітнього процесу, прогнозування розвитку системи освіти та втілення інновацій. Саме тому постає потреба в професійній підготовці фахівців освітньої галузі, здатних здійснювати експертну діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню підготовки фахівців освітньої галузі до експертної діяльності за останні роки приділяли увагу багато науковців, як-от: О. Боднар, О. Івасів, В. Огнев'юк, С. Сисоева, І. Тригуб, І. Стражнікова та інші. Зокрема І. Тригуб (2019) [8] виокремлено тенденції підготовки експертів у галузі освіти в країнах Східної Європи. Авторкою класифіковано країни за ознаками систематичності та тривалості професійної підготовки експертів у галузі освіти. Так, наприклад, підготовка експертів у галузі освіти в таких країнах, як Польща, Чехія, Словаччина, Болгарія, Румунія та Угорщина, не має системного характеру та обмежується проведенням короткочасних за тривалістю форм навчання – семінарів, які проводяться Агентствами із забезпечення якості освіти. У таких країнах, як Словенія, Литва, Естонія, підготовка експертів у галузі освіти здійснюється як річне навчання для підвищення кваліфікації на основі поєднання як короткочасних, так і довготривалих форм навчання – брифінги (вступні інструктажі), тренінги та

конференції. Проте в Латвії професійна підготовка експертів у галузі освіти здійснюється в умовах магістратури та післядипломної освіти [8, с. 90].

У дослідженні І. Стражнікової проаналізовано аспекти проблеми підготовки експертів з освіти в історіографічному ракурсі, що дозволило авторці висвітлити функції експертизи в освіті та зрушення в процесі ліцензування закладів освіти, описати принципи підготовки експертів, напрями розвитку наукової експертизи в галузі освіти та компетенції, якими мають володіти такі експерти [7].

В. Огнев'юк та С. Сисоєва [6] поєднують експертну діяльність в освіті з консультативною діяльністю, «оскільки результати експертизи, як правило, широко обговорюються і на їх основі розробляються конкретні рекомендації з усунення виявлених прогалин або план розвитку освітнього закладу, освітньої програми». Також дослідники вважають, що експертна діяльність є комплексною та поєднує освітній аудит і освітній консалтинг [6, с. 57]. На основі цього авторами запропоновано програму підготовки експертів у галузі освіти, яка спрямована на формування інструментальної компетентності експерта, що забезпечує здатність до освітнього аудиту та консалтингу, комплексної гуманітарної експертизи, прогнозування розвитку освіти в усіх її ланках та на всіх рівнях. Кожний модуль запропонованої програми спрямований на забезпечення цілісності теоретичної та практичної підготовки експерта [6, с. 58].

О. Боднар бачить необхідність у поєднанні статусів експерта та аналітика. На думку дослідниці, лише фахівець, який володіє теорією і практикою педагогічної експертизи та освітньої аналітики може дати достовірну, об'єктивну експертну оцінку різним компонентам освітньої діяльності закладу освіти. Підготовка такого суб'єкта є складним процесом і має свою специфіку, саме тому О. Боднар розроблено алгоритм становлення експерта-

аналітика [1, с. 116].

О. Івасів запропоновано модель експертного оцінювання проєктної діяльності закладу загальної середньої освіти, описано її структуру, досліджено специфіку та призначення всіх компонентів моделі [3]. Універсальність цієї моделі дозволяє застосовувати її в закладах освіти різних рівнів, а також сприяє подальшому розвитку експертної діяльності та процедури експертного оцінювання.

Таким чином, аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що експертна діяльність потребує фахівця високої кваліфікації з відповідною підготовкою, здатного до професійного спілкування та консультування, аналітичної діяльності, розуміння сутності експертизи як процесу регулювання та контролю в освіті. Він повинен розумітися на регіональній і державній освітній політиці, бути обізнаним в інноваційному змісті та цільовій спрямованості обраної професійної діяльності, володіти сучасними інструментами експертної діяльності.

Слід зауважити, що в закладах вищої освіти України не здійснюють підготовку експертів, їх визначають за професійними ознаками. Проте підготовка фахівців освітньої галузі до експертної діяльності в Україні найчастіше відбувається в межах освітніх програм другого (магістерського) рівня «Освітні педагогічні науки», галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки або в межах освітньої програми «Управління навчальним закладом» галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 073 Менеджмент. Тому залишається актуальним питання подальшого дослідження проблеми підготовки фахівців освітньої галузі до експертної діяльності.

Метою статті є розкриття напрямів підготовки майбутніх фахівців педагогічної галузі до експертної діяльності на адаптивних засадах, окреслення

основних інструментів здійснення експертної діяльності в закладах освіти різних рівнів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Складовою експертної діяльності є проведення експертизи управління освітнім процесом у закладі освіти, що спрямована на підвищення його ефективності, координацію діяльності педагогічних колективів до єдиної мети, надання адресної допомоги їх керівникам. Це дає змогу побачити суб'єкти експертизи в системі, проаналізувати, оцінити параметри, визначити ступінь їх відхилення від запланованих результатів.

Маємо на увазі гнучку діяльність експерта, що базується на таких основоположних засадах, як узгодження управління закладами освіти із загальною концепцією розбудови національної школи; чітке визначення генеральної мети розвитку закладу, тактичних задач, проміжних та кінцевих результатів; розробка програм контрольної-аналітичної діяльності закладу з точним визначенням критеріїв якості та ефективності управління; використання самоаналізу, самодіагностики та відповідного інструментарію в практиці внутрішкільного управління. Як засвідчує досвід, у практиці здійснення контрольної-аналітичної діяльності широко використовують інспектування, моніторинг, діагностику, аудит, експертизу тощо [2, с.299].

Компонентом аналітико-синтетичної діяльності, що спрямована на дослідження педагогічних об'єктів, явищ, процесів, проблем, результатів педагогічної діяльності, формування обґрунтованої оцінки та прогнозування розвитку системи освіти, є експертиза – особливий спосіб вивчення дійсності, який дозволяє побачити й зрозуміти те, чого не можна просто виміряти або обчислити. Експертиза здійснюється компетентними та незалежними спеціалістами – експертами [5].

Група українських науковців зазначає, що експертиза являє собою

рефлексію практики, реконструкцію того, що відбулося, виявлення істотного й розглядається як вид аналізу, метою якого є співвіднесення уявлень про об'єкт із виявленими в результаті експертної діяльності характеристиками цього об'єкта [9, с. 6].

За дослідженням Н. Федорової, поняття «експертиза» запозичено з юридичної практики, де експертиза в розгорнутому вигляді охоплює три аспекти: 1) дослідження відповідно до правил соціальної галузі знань; 2) подання до суду звіту про результати дослідження; 3) виклад висновків про призначення знайдених досліджуваних ознак. Оскільки експертиза в освіті має набути більш гнучкого характеру (наприклад, у застосуванні конкретних методів і засобів вивчення, повинна мати практико-орієнтований характер експертного дослідження тощо) і водночас не втратити корисних рис, для неї залишили першу й третю риси – проведення дослідження та виклад результативності, а другу видозмінили так, щоб ролі експертів і суддів отримали колеги [11].

Експертизу в освіті вважають способом вивчення інноваційних освітніх явищ і процесів, що має на меті виявлення в них потенціалу розвитку. Як зазначає у своєму дослідженні О. Касьянова [4], технологія педагогічної експертизи складається з методики формування групи експертів; розробки експертних карт оцінки об'єкта; методів організації роботи експертів у групі або індивідуально; методів визначення узгодженості думок експертів; методики обробки результатів експертного оцінювання.

У процедурі експертного оцінювання можна виокремити три етапи:

1. Підготовчий. Основне завдання цього етапу - підготувати все необхідне для процедури експертного оцінювання. У першу чергу мають бути підготовлені нормативні документи: інструкції, протоколи, план-графік роботи експертів.

2. Технологічний. На цьому етапі експерти обробляють та аналізують показники якості різних параметрів об'єкта, а також оформлюють висновок.

3. Заключний. На цьому етапі відбувається обробка та інтерпретація результатів експертного оцінювання. Основне завдання заключного етапу полягає в тому, щоб найбільш коректно обробити протоколи експертних оцінок, а також розробити рекомендації щодо подальшого доопрацювання, корегування або розвитку.

Як зазначає дослідниця Г. Федорова, експертизу необхідно використовувати тоді, коли існує розуміння, що проблему слід розв'язати різними способами, кожний із яких може бути правильним. З'являється необхідність урахувати оцінки максимальної кількості побічних результатів ефективним порівнянням, адже експертиза спрямована на порівняльне оцінювання нецільових результатів за всіма компонентами чинної системи. Необхідність в експертизі виникає тоді, коли постає потреба в оцінюванні об'єкта з точки зору тих практик, яких не має сам об'єкт [11, с. 15].

Г. Федорова виділяє такі об'єкти експертизи в педагогіці: оцінювання якості навчання особистості (знання, уміння та навички); технологія освітнього процесу; оцінювання професійної діяльності вчителя (особистісні, професійні якості); оцінювання діяльності навчального закладу (діяльність кожного структурного підрозділу, стан навчальної та технічної документації та матеріально-технічної бази закладу, проведення випускної компанії, проведення й результативність нарад, зборів, засідань тощо); оцінювання якості діяльності керівника навчального закладу (особистісні, професійні, ділові якості); експертиза навчального підручника, посібників, навчальних матеріалів; дидактичні дослідження; оцінювання особистості, яка навчається (контрольні роботи, іспити, ЗНО); оцінювання особистості вихователя, учителя, педагога, науково-педагогічного працівника, наукового співробітника;

побудова навчальних тезаурусів; побудова професіограм тих, хто навчається, тощо [11, с. 16].

Цей список не вичерпує можливі напрями експертизи в освіті. М.-Л. Чепа [12] доповнює перелічені вище напрями такими: експертиза освітніх проєктів, що здійснюються під егідою різних організацій; експертиза освітніх реформ на різних рівнях освітніх систем; експертиза програм, направлених на розв'язання конкретних освітніх проблем; експертиза психічного та фізичного здоров'я учнів; експертиза освітніх Інтернет-ресурсів тощо.

На нашу думку, особливого значення для майбутніх фахівців освітньої галузі набуває експертиза соціально-психологічного забезпечення освітнього процесу закладу, що є важливою умовою досягнення оптимальних результатів в управлінні. У ході проведення експертизи соціально-психологічного забезпечення управління освітнім процесом необхідно проаналізувати діяльність адміністрації з цього питання, установити наявність моделі організаційних зв'язків у колективі, визначити її дієвість та оптимальність, ознайомитися з соціально-психологічною інформацією щодо освітньої ситуації в навчальному закладі, дослідити шляхи її надходження до адміністрації та додержання при її використанні правових та етичних вимог.

Експертиза полягає в тому, що вивчення й оцінювання явищ здійснюється знавцем, спеціалістом, експертом. Так, аналіз наукових праць засвідчує, що експертом зазвичай називають висококваліфікованого авторитетного фахівця в певній галузі діяльності, який розв'язує завдання, використовуючи власний досвід та знання [9, с. 7]. Провідною функцією експерта є консультаційна допомога учасникам освітнього процесу: керівникам, педагогам, батькам. Експертом може виступати фахівець, який має досвід експертно-консультаційної діяльності. Такі фахівці залучаються в тому випадку, коли керівник не здатен самотійно оцінити ситуацію, виявити проблеми та

визначити шляхи її подолання, адже експерт у галузі освіти є особою сторонньою щодо конкретної установи та має можливість провести широкий неупереджений аналіз фактів, явищ, подій [9, с. 8].

З метою отримання необхідної інформації експерт відвідує наради, збори колективу, батьківські збори, проводить бесіди з адміністрацією, педагогами, батьками, вивчає протоколи й матеріали організаційних і освітніх заходів. Така робота дозволяє йому зробити об'єктивні висновки щодо соціально-психологічного управління.

Експерт має можливість проводити бесіди з педагогами, членами адміністрації, а в разі необхідності – анкетування учасників освітнього процесу, що дозволяє зробити висновки відносно сприятливих соціально-психологічних умов у колективі. Експерт спостерігає керівника в різних аспектах діяльності, виявляє його вміння правильно визначати співвідношення між перспективними та оперативними завданнями управління, характер відносин із формальними та неформальними групами в складі педагогічного колективу. Здобута інформація про рівень соціально-психологічної компетентності керівника не заноситься до протоколу та не оцінюється. На підставі цієї інформації експерт проводить індивідуальну корекційну роботу з керівником.

Окремим блоком експертизи є психологічне забезпечення освітнього процесу в закладі освіти. При вивченні цього питання необхідно насамперед зіставити прогностичне бачення адміністрацією та практичним психологом напрямів роботи психологічної служби в закладі, установити відповідність напрямів роботи психологічної служби реаліям розвитку освітньої ситуації.

Експерт аналізує психологічну інформацію закладу освіти за результатами досліджень рівня здібностей учнів, їх навчально-пізнавальної мотивації, створення умов для особистісного розвитку школярів, формування

позитивних міжособистісних стосунків в учнівському колективі. Вивчається просвітницька робота практичного психолога.

Експерт дає оцінку діяльності практичного психолога, яка спрямована на психологічне корегування управлінської ситуації, психологічне забезпечення умов для прийняття ефективних індивідуальних і колективних управлінських рішень та мотивації творчої праці педагогічного колективу.

Інструментом здійснення експертної діяльності може бути технологія проведення дослідження з використанням методу експертної оцінки. Алгоритм її здійснення такий:

1. Вибір служб, їх керівників та фахівців, діяльність яких оцінюватиметься. Вибір здійснюється з урахуванням побажання замовника та обов'язкових вимог до повноти й неупередженості дослідження. Фахівці підлягають експертній оцінці в тому разі, якщо вони безпосередньо спілкуються в процесі своєї роботи з керівниками закладу (наприклад, інспектори закладу освіти). Поєднання оцінки діяльності служби в загальну оцінку роботи.

2. Вибір експертів за субординацією: «зверху», «знизу» та «по горизонталі». Коло тих людей, що можуть бути експертами, визначається кількістю працівників, безпосередньо пов'язаних із діяльністю оцінюваних служб.

3. Вибір критеріїв, за якими оцінюватиметься діяльність служб і фахівців. Аби досягти більшої інформативності, треба шляхом опитування респондентів, що оцінюють, виявити весь спектр критеріїв оцінки й на попередньому дослідженні вибрати найбільш важливі з них.

4. Вибір шкали дослідження. Шкала має бути не парною, тобто мати середнє значення й здатність розділятися для оцінки пропонованих критеріїв.

Кожна оцінка діяльності, що ґрунтується на суб'єктивно визначеній шкалі, передбачає виділення рівнів.

Кожний опитаний має певне уявлення про деякий середній рівень діяльності, що існує на той час в організації. Тому решта оцінок виставляється відносно цього рівня, заданого середнім значенням непарної шкали. Залежно від критеріїв оцінки звичайно використовують 3, 7, 9-ти бальні шкали, уникають 5-ти бальної, оскільки учасники освітнього процесу фактично уявляють її як 4-бальну (оцінку «1» практично ніхто не ставить). Наприклад, 7-бальна шкала рівня оцінювання за критерієм має такий вигляд: 1 – дуже високий; 2 – високий; 3 – вище середнього; 4 – середній; 5 – нижче середнього; 6 – низький; 7 – дуже низький.

5. Вибір процедури дослідження. Процедура опитування повинна максимально забезпечити анонімність і незалежність оцінок експертів. Оптимальний варіант опитування такий: присутня невелика група експертів (5-6 осіб), якщо можливо, то опитуваних розташовують так, щоб вони не могли радитись один з одним, це дає змогу зберегти анонімність. Утім досвід свідчить, що необхідною умовою опитування є довіра до тих, хто проводить дослідження [2, с. 304].

Висновки. Перспективи подальших досліджень. Таким чином, аналіз теоретичних джерел та практики доводить, що виняткової необхідності набуває забезпечення поглибленої теоретичної та практичної підготовки компетентного й незалежного фахівця освітньої галузі до експертної діяльності. Гнучка експертна діяльність полягає у вивченні дійсності освітнього процесу за різними напрямками, а саме: експертиза управління освітнім процесом у закладі освіти, експертиза соціально-психологічного забезпечення освітнього процесу закладу, психологічне забезпечення освітнього процесу в закладі освіти тощо. Практична обізнаність фахівців освітньої галузі полягає у володінні

різноманітними інструментами експертної діяльності, до яких передусім належить технологія педагогічної експертизи та технологія проведення дослідження на основі методу експертної оцінки, що подано в статті. Перспективи подальших розвідок убачаємо в розкритті методології експертної діяльності.

Використані джерела

1. Боднар, О. (2015). Специфіка підготовки експерта-аналітика в освіті, „*Studia Zarządzania i Finansów*”. *Zarządzanie zasobami ludzkimi. Aspekty ekonomiczne i socjologiczne (Management of Human Resources – Economic and Social Aspect)*, 8, 115-123.
2. Єрмоєнко, О. А. (2020). *Адаптивна система професійної підготовки магістрів з управління навчальним закладом: теорія і практика*. Харків: ФОП Панов А. М.
3. Івасів, О. (2020). Модель експертного оцінювання проектної діяльності в закладі загальної середньої освіти. *Адаптивне управління: теорія і практика*. Серія Педагогіка, 10 (19). [https://doi.org/10.33296/2707-0255-10\(19\)-12](https://doi.org/10.33296/2707-0255-10(19)-12)
4. Касьянова, О. М. (2011). Технологія здійснення педагогічної експертизи загальної середньої освіти регіону у системі його соціально-економічного і культурно-духовного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Сер. «Педагогіка. Соціальна робота», 22, 66–68.
5. Каут, Н. М. (2012). Особистісна адаптованість молодших школярів. *Проблеми сучасної психології*: збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 17, 157-165.
6. Огнев'юк, В. Сисоєва С. (2015) Підготовка експертів у галузі освіти в Україні. *Освітологія*, 4, 54-60.

7. Стражнікова, І. В. (2021). Історіографічний аспект підготовки освітніх експертів у закладах вищої освіти. *Педагогічний альманах*, (47), 209-216. <https://doi.org/10.37915/pa.vi47.170>
8. Тригуб, І. (2019). Підготовка експертів у галузі освіти: досвід Східної Європи. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, (1), 88–92. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2019.1.8892>
9. *Освітологія: підготовка експертів у галузі освіти: навчально-методичний посібник* (2015). Київ: ТОВ Видавниче підприємство «Едельвейс».
10. Проценко, О., Мельниченко, О., Бульвінська, О. (2022). *Професійна підготовка експертів у галузі освіти: аналітичний звіт (2021 р.)*. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка.
11. Федорова, Н. Ф. (2017). Про педагогічну експертизу. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*, 4 (59), 14-22.
12. Чепа, М.-Л. А. (2011). Психологічна експертиза освіти. *Збірник наукових праць інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України*, XII (5), 337-341.

References

1. Bodnar, O. (2015). Spetsyfika pidhotovky eksperta-analityka v osviti [Specifics of training an expert analyst in education], „*Studia Zarządzania i Finansów*”. *Zarządzanie zasobami ludzkimi. Aspekty ekonomiczne i socjologiczne* [Management of Human Resources – Economic and Social Aspect], 8, 115-123. [in Ukrainian].
2. Yeromenko, O. A. (2020). *Adaptyvna systema profesiinoi pidhotovky mahistriv z upravlinnia navchalnym zakladom: teoriia i praktyka* [Adaptive system of professional training of masters in school management: theory and practice]. Kharkiv: FOP Panov A. M. [in Ukrainian].

3. Ivasiv, O. (2020). Model ekspertnoho otsiniuvannia proektnoi diialnosti v zakladi zahalnoi serednoi osvity [Model of expert evaluation of project activity in a general secondary education institution]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriiia Pedahohika* [Adaptive control: theory and practice. Pedagogy series], 10 (19). [https://doi.org/10.33296/2707-0255-10\(19\)-12](https://doi.org/10.33296/2707-0255-10(19)-12)

4. Kasianova, O. M. (2011). Tekhnolohiia zdiisnennia pedahohichnoi ekspertyzy zahalnoi serednoi osvity rehionu u systemi yoho sotsialno-ekonomichnoho i kulturno-dukhovnoho rozvytku [Technology of pedagogical examination of general secondary education of the region in the system of its socio-economic and cultural-spiritual development]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Ser. «Pedahohika. Sotsialna robota»* [Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Ser. "Pedagogy. Social work"], 22, 66–68.

5. Kaut, N. M. (2012). Osobystisna adaptovanist molodshykh shkoliariv [Personal adaptability of junior schoolchildren]. *Problemy suchasnoi psykholohii: zbirnyk naukovykh prats K-PNU imeni Ivana Ohienka, Instytutu psykholohii im. H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy* [Problems of modern psychology: a collection of scientific works of K-PNU named after Ivan Ogienko, Institute of Psychology. GS Kostyuk NAPS of Ukraine], 17, 157-165.

6. Ohneviuk, V. Sysoieva S. (2015) Pidhotovka ekspertiv u haluzi osvity v Ukraini [Training of experts in the field of education in Ukraine]. *Osvitolohiia* [Osvitology], 4, 54-60.

7. Strazhnikova, I. V. (2021). Istoriohrafichniy aspekt pidhotovky osvitnikh ekspertiv u zakladakh vyshchoi osvity [Historiographical aspect of training educational experts in higher education institutions]. *Pedahohichnyi almanakh* [Pedagogical almanac], (47), 209-216. <https://doi.org/10.37915/pa.vi47.170>

8. Tryhub, I. (2019). Pidhotovka ekspertiv u haluzi osvity: dosvid Skhidnoi Yevropy [Training of experts in the field of education: the experience of Eastern

Europe]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka* [Continuing professional education: theory and practice], (1), 88–92. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2019.1.8892>

9. *Osvitohiia: pidhotovka ekspertiv u haluzi osvity: navchalno-metodychnyi posibnyk* [Osvitology: training of experts in the field of education: a textbook] (2015). Kyiv: TOV Vydavnyche pidpriumstvo «Edelveis».

10. Protsenko, O., Melnychenko, O., Bulvinska, O. (2022). *Profesiina pidhotovka ekspertiv u haluzi osvity: analitychnyi zvit (2021 r.)* [Vocational training of experts in the field of education: analytical report (2021).]. Kyiv: Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka.

11. Fedorova, N. F. (2017). Pro pedahohichnu ekspertyzu [About pedagogical examination.]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti* [Education and development of a gifted personality], 4 (59), 14-22.

12. Chepa, M.-L. A. (2011). Psykholohichna ekspertyza osvity [Psychological examination of education.]. *Zbirnyk naukovykh prats instytutu psykholohii im. H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy* [Collection of scientific works of the Institute of Psychology G. S. Kostyuk NAPS of Ukraine], XII (5), 337-341.

Olha Yeromenko, Dr.pedagogical sciences, associate professor, Associate Professor at the Department of Pedagogy, Psychology, Primary Education and Education Management Municipal Establishment "Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy" of The Kharkiv Regional Council

PREPARATION OF FUTURE SPECIALISTS IN THE PEDAGOGICAL SPHERE FOR EXPERT ACTIVITIES ON AN ADAPTIVE BASIS

Annotation. This article is devoted to the actual problem of enhancing the quality of training of teachers, which is due to the need for professionals who are able

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Єрмоєнко О.

to perform expert activities in educational institutions of different levels. The publications of the last years were analyzed and it was found out that the training of pedagogical professionals for expert activity is not carried out systematically in some foreign countries and in Ukraine, short-term, in the form of seminars, introductory briefings, trainings, conferences, creative training laboratories or as part of the master's program and postgraduate training. It is shown that modern professional activity is connected with advisory activity, educational analytics, project activity, control in education, etc.

The examination of the educational process management at the educational institution as a component of the expert activity is reviewed. It was characterized the flexible activity of the expert, and its underlying principles and examined the concept of "expertise" as a component of analytical-synthetic activity, which is becoming more adaptive in education. It was presented the technology of pedagogical expertise and its components; objects of educational expertise; procedure for expert evaluation, which has a preparatory, technological, and concluding stages, revealing their essence; provides an algorithm for conducting research using the method of expert evaluation. The meaning of the notion of "expert" is described. The educational expert is a person independent and on the side of a particular institution and performs a broad analysis of the unprecedented facts, phenomena, events. The expert can be a person with expertise and consulting experience who can professionally conduct interviews with the head of the facility, members of the administration, teachers, practical psychologists, students, parents, etc.

This article reveals tensions in the preparation of future educators to expert work in an adaptive setting, and describes the main tools for implementing expert work in educational institutions of different levels.

Key words: training, expert activity, expert, expertise, technology, expert evaluation.